

Companys, procés a la llibertat

- El record del president no necessita l'anul·lació del consell de guerra, però la democràcia, sí

MIQUEL CAMINAL*

EL PERIÓDICO DE CATALUNYA, 14.10.09

Lluís Companys és l'exemple més cruel de la repressió franquista contra els republicans i contra els catalans. Fou detingut el 13 d'agost de 1940 per la Gestapo a la França ocupada pels nazis, seguint les indicacions de les autoritats franquistes. És l'únic president democràtic detingut pel feixisme internacional, lliurat a la dictadura franquista i vilment assassinat la matinada del 15 d'octubre al castell de Montjuïc. Fou efectivament un assassinat, després d'un Consell de Guerra Sumaríssim amb totes les irregularitats i falsedats imaginables. Els mateixos botxins tenien por de si mateixos, havien de complir com més ràpidament possible l'ordre taxativa de **Franco**: matar **Companys**, com a venjança i escarment sobre una població ja guanyada per la por. La dictadura franquista mostrava així la seva cara més terrorista, i executava a consciència un judici polític contra Catalunya, contra la República i contra la llibertat, per mitjà de l'afusellament del president de la Generalitat de Catalunya.

Companys És, simbòlicament, el primer pres i el primer immolat per Catalunya i per la República. La seva detenció, maltractament, vexació i condemna a mort expressen la implacable repressió franquista contra desenes de milers de catalans demòcrates, contra centenars de milers de republicans espanyols. Tots ells sotmesos a persecució per les seves idees, per la seva fidelitat a la legalitat republicana. La dictadura

franquista va continuar la guerra fins al final, fins al mateix 20 de novembre de 1975. Perquè qui s'imposa mitjançant la violència i roman en el poder servint-se d'ella, no té mai legitimitat per proclamar la pau. L'homenatge als represaliats polítics del franquisme, que organitza el Govern de la Generalitat, mitjançant el Memorial Democràtic, avui al Palau Sant Jordi, és un simbòlic reconeixement a totes les persones que van comprometre la seva vida amb les llibertats republicanes i nacionals catalanes, que van sofrir repressió i privació de llibertat, que van fer possible amb el seu compromís moral i polític que un dia com avui poguéssim, els ciutadans i les institucions de Catalunya, agrair-los la seva dignitat ètica en aquells temps de foscor. La democràcia i l'autogovern actuals són fruit del seu passat de lluita i de resistència.

Però no s'ha fet prou, malgrat que ja passen els 30 anys des de l'aprovació de la Constitució de 1978. El franquisme encara té residus en els poders públics, en els mitjans de comunicació, en les actuacions judicials. ¿Es pot entendre que hagin passat tants anys i encara no s'hagin anul·lat les sentències franquistes dictades per tribunals d'excepció? ¿Es pot acceptar que encara els poders públics de l'Estat democràtic no hagin actuat amb la diligència exigible, per tal de fer justícia i reparació a les més de 115.000 persones desaparegudes durant la guerra civil i els primers temps de la repressió feixista? ¿Podem mantenir-nos en el silenci sense exigir l'anul·lació del Consell de Guerra Sumaríssim contra el president **Companys**? El silenci imposat pel terror en aquella matinada del 15 d'octubre de 1940 ha de transformar-se en un crit de llibertat, que arribi a tota la ciutadania, que exigeixi la total i absoluta condemna i liquidació del passat franquista.

Tots i cada un dels tribunals d'excepció, totes i cada una de les

sentències d'excepció contra els drets fonamentals que la Constitució espanyola de 1978 declara, regula i garanteix, hauran de ser anul·lats tard o d'hora. És un deure moral i constitucional que tenen els poders públics de l'Estat democràtic, i molt particularment el Poder Judicial i les Corts Generals. La declaració de reparació i reconeixement del president **Companys**, que ahir va lliurar a Mèxic el Ministre de Justícia a la seva néta **Maria Lluïsa Gally**, ha de ser un pas cap a l'anul·lació del Consell de Guerra.

L'article 3 de la coneguda com a llei de memòria històrica (Llei 52/2007 de 26 de setembre) declara il·legítims els tribunals, jurats i qualsevol altre òrgan penal o administratiu que s'haguessin constituït per imposar condemnes per motius ideològics, polítics o de creença religiosa. Alhora declara, en tot cas, la il·legitimitat del Tribunal de Repressió de la Maçoneria i del Comunisme, dels Tribunals de Responsabilitats Polítiques, Consells de Guerra i Tribunal d'Ordre Públic, així com es declaren il·legítimes les condemnes i sancions dictades per aquests tribunals. La declaració lliurada pel Ministeri de Justícia concreta aquesta il·legitimitat en el cas de **Lluís Companys**. L'anul·lació de les sentències contra el president de Catalunya n'ha de ser la lògica conseqüència.

ARA BÉ, l'honor del president **Companys** no cal restituir-lo. El seu compromís social i polític amb els treballadors, al costat de **Francesc Layret** i de **Salvador Seguí**, la seva lluita per les llibertats republicanes i nacionals de Catalunya, la seva total implicació en la defensa de la Segona República i de la Generalitat de Catalunya fins a sacrificar la pròpia vida, posen el seu nom en un dels llocs de més honor i exemple de la història de Catalunya. El record de **Lluís Companys** no necessita

l'anul·lació del Consell de Guerra, però la democràcia sí que ho necessita.
Només així la llibertat reprèn el vol sobre la mort de la dictadura.

*Director del Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya